

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie 2019 – 1 – SK01 – KA201 - 060682

Veľkonočný pôst

V kresťanskom kalendári zahŕňa Veľký pôst obdobie od Popolcovej stredy do Veľkonočnej nedele. V minulosti bolo zvykom variť pôstne jedlá, ženy sa odievali do polosmútočného kroja, nevykonávali sa žiadne zvyky, ktorých súčasťou bola zábava (spev, tanec, žarty).

- Ako sa volá prvý deň veľkonočného pôstu (Škaredá, Krivá, Popolcová streda...)? Viažu sa k tomuto dňu nejaké obyčaje (obchôdzky k domom slobodných dievčat, vyspevovanie posmešných pesničiek slobodným dievčatám, varenie pôstnych jedál a pod.)?
- Konajú sa v súčasnosti v období Veľkého pôstu svadby alebo zábavy?
- Vykonávajú sa u vás obchôdzky so ženskou/mužskou figurínou Moreny/Dedka? Uvedte lokálny názov figuríny, v ktorý deň sa obchôdzka (sprievod) vykonáva, realizátorov, priebeh obchôdzky, piesne, ktoré sa spievajú, a dokumentujte fotograficky.
- Vykonáva sa u vás obchôdzka s letečkom, májkou (ozdobenou halúzkou, stromčekom)? Uvedte lokálny názov rekvizity, nedele, kedy sa obchôdzka (sprievod) vykonáva, realizátorov, priebeh obchôdzky, piesne, ktoré sa spievajú, a dokumentujte fotograficky.
- Realizujú sa u vás dievčenské tanečné hry (chorovody)? Ak áno, uvedte sviatočnú príležitosť (Veľká noc, Turíce, resp. iný deň), opíšte ich priebeh a uvedte piesne, ktoré sa spievajú.

Veľká noc

Napriek tomu, že veľkonočné sviatky sú najväčšími 13 cirkevnými sviatkami v roku, zasvätenými vzkrieseniu Ježiša Krista, predsa nedosahujú takú bohatosť obyčajových foriem ako Vianoce. V minulosti sa s nimi spájal rad úkonov, ktoré mali priamy súvis s roľníckou prácou, ďalej príkazy a zákazy limitujúce správanie v obradový čas sviatkov, ako aj cirkevné obrady.

- Je u vás zvykom na Kvetnú nedeľu svätiť v kostole bahniatka? Kde sa v dome ukladajú a na čo sa v súčasnosti používajú?
- Opíšte priebeh veľkonočného týždňa a obyčajov, ktoré sa spájajú s jeho dňami. Napr. v stredu rapkanie rapkáčmi, zaväzovanie zvonov, vo štvrtok varenie zelených jedál, sadenie niektorých plodín, v piatok úkony s vodou, značkovanie zvierat, orezávanie stromov, v sobotu zapaľovanie ohňa a spálenie zvyškov obradných predmetov (sviečok, oleja v okolí kostola, resp. pálenie Judáša).
- V ktorý deň sa u vás svätia potraviny v kostole? Ktoré potraviny? Ako sa použijú?
- V ktorý deň sa u vás prvýkrát jedia veľkonočné jedlá (šunka)?
- Pripravuje sa vo vašej lokalite nejaké špeciálne veľkonočné jedlo/koláč? Uvedte jeho názov a spôsob prípravy.
- Opíšte výzdobu interiéru na Veľkú noc (kytica živých kvetov, ozdobená halúzka s kraslicami, stužkami, ikebana)? Vyzdobuje sa v súčasnosti aj brána, resp. dvere do domu/bytu? Dokumentujte fotograficky.
- Ako sa ozdobujú k Veľkej noci hroby? Opíšte a dokumentujte fotograficky.

**Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie
2019 – 1 – SK01 – KA201 - 060682**

- Chodí sa u vás na Veľkonočný pondelok polievať alebo šibať? Chodia deti, mládenci, dospelí muži? Chodia mládenci vo väčšej skupine? Ako vedia, v ktorých domoch sú vítaní? Čo dostávajú ako výslužku? Dokumentujte fotograficky.
- Chodia dospelí muži len po rodine alebo aj po známym?
- Odplácajú dievčatá chlapcom šibanie/polievanie v utorok? Opíšte ako.
- Organizuje sa veľkonočná zábava alebo iné podobné aktivity? Opíšte

Zdroj: Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV